

פרשת בשלח התשע"ה

איתא במדרש רבה פרשת שלח, "וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיָּשֵׁב בְּהַר הַהוּא לְקִרְאֹתְכֶם וַיְרַדְפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים וַיִּכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד תָּרְמָה". מהו הדבורים? מה הדבורה הזו, כיון שהיא מכה לאדם, מיד היא מתה. אף אתם, כיון שהיה אחד מהם נוגע בכם מיד הייתה נפשו יוצאה. מה הדבורה הזו פורחת, כך היו פורחים עליכם. לשעבר, היו שומעים שמעכם ומתים, שנאמר (שמות טו) שמעו עמים ירגזון. ועכשיו, וירדפו... ויכתו אתכם...".

המדרש מדבר על עניין עם ישראל, לאחר שחטאו והבינו טעותם. הנה לא מקבל ה' תשובתם מיד. כי כשרוצים הם לעלות לארץ ישראל לאחר שנרגנו באהליהם, ובכו על לכאורה מר גורלם, בזה שלא האמינו בה', והאמינו למרגלים אשר הוציאו דיבת הארץ רעה. וחטאם הגדול היה בפגם האמונה, שלא האמינו בה' ובנפלאותיו.

והנה שאלה גדולה כאן. העם, אשר ראה את האותות והמופתים במצרים, ובעודו במדבר חי בדרך נס. שהמן יורד להם לפתח ביתם והבאר עמם להשקותם ואת צאנם. והעננים שומרים עליהם ומיישרים לפניהם את הדרך. הלוא לאמונה צריך שיגברו בארץ? והעם הזה אשר רואה עין בעין נפלאות ה' ומשפטיו עם ישראל, לא יאמין בה'? ויכול להיות שעם זה יאמר שה' מביא אותם לארץ ישראל לנפול בחרב?

ויש לומר בעניין זה הוא על כוחו של ההרגל. כי כוח ההרגל על דבר שחוזר ושב על עצמו כמה וכמה פעמים באופן קבוע ובאותה שעה, הופך להיות לטבע המסתיר את הבורא. וכאילו הגלגל נע ללא מגלגל. כי בתוך הטבע אשר הוא חוזר שוב ושוב, כשהשמש זורחת מידי יום וכשהחורף וקיץ לא ישבותו, המתבונן מלמטה יראה ויחשוב כי זהו דברים אשר קבועים הם ולא ישתנו. ואע"פ שרק שוטה יחשוב שאין מי שמסובב לגלגל הטבע, ולא ברשיעי עסקינן, אבל כוחו של ההרגל

נותן לאדם את ההרגשה שאין מפקח. ומתוך ההרגשה הזו יכולה לבוא ולעלות הרגשת הישות בשל כוחו של האדם הבחירי. והוא, כי האדם אשר קם מידי בוקר, ויכול לשנות את הרגליו וטבעיו הנה בזה יכול להרגיש את עצמו עליון על שאר הגלגלים. אשר נדמה לו שהם מונעים באופן קבוע ללא אפשרות לשנות מהלכם הקבוע. ובהרגשת ישות זו, חודרת ונכנסת לאדם מציאות היותו בעל בחירה לרועץ. כי נדמה לו שהוא העיקר והעולם סובב סביבו. והמסובב ח"ו אינו בנמצא. או שאינו יכול להתערב במעשי הטבע. והנה גם אם יהיה מעשה נס, היינו מעשה שמשנה בתוך גדרי הטבע, ויחזור מעשה הנס הזה שוב ושוב מידי יום ביומו הנה אותה הרגשת ישות המסמאת עיני האדם, תחדור גם באותו אופן. כי הנס נותן את אותה הרגשת ישות כמו שהטבע נותן היות והוא חוזר על עצמו ואינו נפסק. ועניין האדם הוא למצוא דווקא בתוך ההעלם וחוסר הבהירות של הטבע את ה' יתברך שהוא המסובב והוא עילת העילות.

ועל כן, ברגע שאדם מרפה מהחיפוש הזה בתוך הטבע, למצוא את המסובב. ונדמה לו שהטבע הוא השליט. והדברים חוזרים ונשנים. אם כן, בקלות יכול להגיע לפגם האמונה. והיות והיו עם ישראל במדבר חיים באופן של נס, באופן של למעלה מהטבע. אך הנס, היה בעניין יום יומי והפך להיות הנס לטבע והרגל, הרי אותה הרגשת ישות חדרה להם ושמה אותם במרכז העולם, ולכן הטבע כפי שהוא, הוא זה שקובע ח"ו. ואם כן אז אי אפשר לנצח בני ענק ואת העמים שבארץ כנען, כי על פי טבע הם חזקים יותר. וזהו שאמרו **"וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכָל לְעֹלֹת אֵל הָעַם כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ"**. ופרש"י **"חזק הוא ממנו – כביכול כלפי מעלה אמרו"**. והוא על פי גמ' במנחות דף נג': **"דאמר רבי חנינא בר פפא: דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה, כי חזק הוא ממנו – אל תיקרי ממנו אלא ממנו, כביכול שאפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם"**. והכוונה היא, שהקב"ה שם את הטבע בעולם כדבר שאינו ניתן להתערבות. וגם הוא, לא יוכל להתערב ולשנות

בטבע. וזה בגלל שהנס אצלם היה בבחינת דבר חוזר ונשנה. ועל כן נראה היה להם כטבע.

ולכן, עיקר חטאם היה תלוי בהרגשתם הפנימית. כי הנה הרואה את הדבר אינו רואה בעינו אלא בעין מחשבתו. כי מי אשר חושב לרעה, ורעה בליבו, מה שיראה יהיה מתורגם לרע. והם אשר הרגשתם הפנימית הייתה ישות והם באמצע העולם. והטבע נתון ללא שינוי. ואין ביכולת בעל הבית להוציא את כליו ח"ו.

והנה, בגלל זה עד היום אנו מנסים לתקן חטאם זה. וזהו על ידי הזיכרון הקבוע של ניסי ה' יתברך. ובגלל זה אנו מזכירים יציאת מצרים בלילה וביום, כדי להמחיש לנו שהטבע הוא נתון לרצונו של המסובב.

ובדרך היותר פנימית, הנה כתב הריקאנטי שטעם שילוח המרגלים היה כהכנה לכיבוש ארץ ישראל. וכל אשר היה להם לעשות, הוא כאבות הקדושים, היינו להתהלך בארץ. ובעצם הילוכם בארץ, היו כובשים את הארץ, ומסלקים כל אחיזה של הכוחות החיצוניים בארץ. אבל הם הטילו זוהמא, וכרתו מן המקום הנקרא זמורה ואשכול ענבים אחד. ומטרת שליחות זו, הייתה לעלות אל הארץ העליונה. והחקירה הייתה לראות אם היא נקייה מכוחות הטומאה. דהיינו, אם היא בחינת **כולך יפה רעייתי ומום אין בך**. וידוע, כי הארץ העליונה, הנה היא נפעלת כפי התחתונים. דהיינו מעשיה ופעולתיה הם בדרך טבע להיטיב לטוב ולהרע לרע. ומציאות גאולה היא אך ורק מתי שסיהרא באשלמותא. דהיינו, שהירח הוא בשלימות ובהתאמה עם השמש אז הוא מלא. והכוונה היא שהארץ העליונה שהיא ספירת המלכות מתואמת ומקבלת מן העליונים לה בבחינה מושלמת. דהיינו הנהגתה היא באופן שכאשר עם ישראל נקיים וברורים ללא חטא ועבירה, הרי היא בבחינת כולך יפה רעייתי. ואז, יכולה להיות כניסה של עם ישראל לארץ ישראל. על פי ההנהגה "הטבעית" של הארץ העליונה.

והדבר המקביל לנס בעולמנו זה, הוא השפעה שלא בגדר הרגיל. היינו המשכה של שפע שלא על פי הסדר. וזה יכול לבוא כאשר מתעוררים

הרחמים העליונים שבכתר. וזהו שנאמר **על כל פשעים תכסה אהבה**. והוא, כי כאשר הרחמים העליונים מתעוררים, אזי היא שעת רצון. וכאן באה האמונה בגדר העליון בחינת מקיף וסובב. דהיינו שגם באופן שסיהרא לא באשלמותא יכול לבוא שפע גדול של רחמים ולשנות בטבע. אלא שזה לא מצב טבעי ונמשך. כי היות עניין נטייה זו אל קצה אחד יכולה להביא לנטייה לקצה שני. והתחתונים אשר מקבלים שפע זה, עליהם להעלות את עצמם בהתאם.

ופגם האמונה, היה בזה שלא האמינו בה' יתברך שישפיע שפע מעל לגדר הרגיל. ובעצמם גם לא האמינו, שיכולים להעלות את עצמם לקבל את השפע הזה.

וזהו פירוש מה שהגמ' במנחות אומרת, **כביכול שאפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם**, היינו בעל הבית הקב"ה אינו יכול לשנות בגדר טבע ההשפעה. ולגרום להעלאת ברואיו התחתונים לצאת ממעלתם התחתונה, ולהיות במעלה היותר עליונה להיות ראויים לגאולה.

ובהמשך לאחר שהבינו גודל חטאם הנה נתחרטו מיד. ורצו לעלות ובזה להוכיח את גודל אמונתם. אלא, שלכל, עת וזמן וחפץ תחת השמים. וחפץ ה' היה עתה שלא יעלו, על מנת לקיים את דברו. והנה, כאן בא שוב פגם האמונה בה' ובמשה רבנו. כי הם, אשר ליהט בקרבם הרצון באותו רגע היה רצונם שלהם. ואמר רבן גמליאל באבות עשה רצונו כרצונך. והיה להם לבטל רצונם מפני רצונו.

ולכן, גם בעונש שלהם כמידה כנגד מידה, היה באותו עניין. כי אלו העמלקים שפגעו בהם מיד מתו. והוא, כי להראות להם שני דברים. האחד, כי הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו. כי הם ישראל הם שורש קיום העולם ושמירת התורה על ידם, היא תכלית העולם. והשני, הוא שאי אפשר להילחם מול מי שמוכן לאבד את עצמו. והוא כי אם הם יעפילו ח"ו הנה ה' נותן לעמים האלו כוח ותעצמות שלא בגדר הטבע. כי מי שוטה שילך וילחם ויודע כי מיד הוא מת, על כן מלחמה איתם הייתה

מעל לגדר הרגיל. וזה שהם מעפילים היינו עושים מעל לגדר הרגיל,
הנה האומות גם מקבלים כוח מעל לגדר הרגיל.

ועוד כאשר אדם נמצא במלחמה, והוא עליון, הנה הוא וודאי נוצח.
וכאן, כאשר עם ישראל אינם עושים את רצון ה' ח"ו, הם נמצאים
תחתונים לאומות. והם פורחים מעליהם.

וכל זאת באתנו ולא שכחנו, ולמרות כל מה שעם ישראל עבר
בגלותו. אם אבותינו ארבעים שנה, אנחנו מה נאמר אלפיים שנה. וכל
לנו לעשות הוא לעשות רצוננו כרצוננו. ייתן לנו ה' ברכה והצלחה בכל
מעשה ידינו אכי"ר

שבת שלום

יוסף בן דוד